

SIVILOMBUDET

Oslo, 28. august 2026

Sak nr.: 26-5444

Ansvarlig advokat: Tine Larsen

Klage over Klima- og miljødepartementets behandling av pågående utslipp i Førdefjorden

Norges Naturvernforbund og Natur og Ungdom klager med dette Klima- og miljødepartementet (KLD) inn for Sivilombudet.

Ved Høyesteretts dom 17. juni 2026 i sak [HR-2026-1360-A](#) er det rettskraftig avgjort at både driftskonsesjonen etter mineralloven og forurensningstillatelsene etter forurensningsloven til Engebø Rutile and Garnet AS (ERG) sitt gruveprosjekt ved Engebø, er ugyldige.

19. juni 2026 søkte ERG om ny utslippstillatelse etter forurensningsloven. Søknaden er til behandling, og avgjørelse er forespeilet i løpet av høsten. Klagen til Sivilombudet gjelder KLDs aksept av at ERG kan videreføre driften og utslippene mens søknad om ny tillatelse behandles.

ERG har ikke søkt om ny driftskonsesjon etter mineralloven etter at Høyesterett også fant konsesjonsvedtaket ugyldig.

KLD har i brev, pressemeldinger og medieuttalelser gitt uttrykk for at gruveselskapet kan fortsette driften og deponeringen av gruveavfall i Førdefjorden mens de venter på ny tillatelse. Ifølge opplysninger fra ERG utgjør mengden gruveavfall som nå deponeres 105 500 tonn per måned.¹ Det innebærer at det for tiden deponeres om lag 3,5 tonn med gruveavfall i Førdefjorden hver dag.

Deponeringen som nå pågår *etter* at tidligere vedtak er kjent ugyldige av Høyesterett og *før* søknad om ny tillatelse er behandlet, er ikke regulert av noen gyldig tillatelse etter forurensningsloven § 11. KLDs aksept til fortsatt gruvedrift og forurensning i denne perioden har ikke vært gjenstand for en forsvarlig saksbehandling: Faginstanser og berørte interesser har ikke fått anledning til uttale seg, belyse saken eller fremme interesser knyttet til driften og utslippene som nå pågår. Det er heller ikke fattet nye enkeltvedtak som regulerer forholdene, og som gir berørte parter anledning til å klage.

1. Korrespondanse og uttalelser

Etter at Høyesterett kjente gjeldende tillatelser ugyldige i dom av 17. juni 2026, søkte ERG om ny tillatelse etter forurensningsloven den 19. juni 2026:

Bilag 1: ERGs søknad ny tillatelse

¹ ERGs søknad bilag 6 *Notat Miljøpåverknad fra deponering av avgangsmasse*

30. juni sendte KLD et brev til ERG hvor det gis uttrykk for at utslippene kan fortsette i påvente av at søknaden behandles:

Departementet har etter en helhetsvurdering kommet frem til at Engebø Rutile and Garnet AS kan fortsette deponering i tråd med vilkårene i vedtak fra 2015-2023 om tillatelse etter forurensningsloven, frem til søknaden om midlertidig tillatelse er ferdig behandlet. I vurderingen er det lagt vekt på at Miljødirektoratet har vurdert at deponering i minst ett år ikke vil medføre en forringelse av miljøtilstanden i Førdefjorden i henhold til vanndirektivet. Det er også vurdert at en slik forringelse dermed heller ikke vil skje mens søknaden behandles. Det er videre lagt vekt på hensynet til Engebø Rutile and Garnet AS, som har innrettet seg etter tillatelsen i lang tid, ulempene en stans nå vil medføre Engebø Rutile and Garnet AS og deres ansatte, og at negative konsekvenser på sikt vil kunne svekke tilgangen på råstoff til et kritisk og strategisk metall.

Departementet vil parallelt med vurderingen av søknaden om midlertidig tillatelse, vurdere omgjøring av vedtakene som Høyesterett har kjent ugyldig, i tråd med de forvaltningsrettslige pliktene departementet har iht. forvaltningsloven § 35. Departementet vil komme tilbake til den videre prosessen for dette, og eventuelle endringer vil bli forhåndsvarslet, jf. forvaltningsloven § 16.

Bilag 2: KLDs brev til ERG 30. juni 2026

I en [nyhetsmelding](#) datert 29. juni på KLDs hjemmesider med uttalelser fra Klima- og miljøministeren:

– Jeg mener det er urimelig å pålegge selskapet å stanse deponeringen i den korte perioden mens vi vurderer søknaden om midlertidig tillatelse. Deponeringen vil ikke påvirke miljøtilstanden i Førdefjorden i denne perioden. En stans nå vil også kunne skape usikkerhet for mange arbeidsplasser, ha negative konsekvenser for selskapet og dermed på sikt også kunne svekke tilgangen på råstoff til et kritisk og strategisk metall, sier Bjelland Eriksen.

Norges Naturvernforbund sendte 1. juli 2026 en henvendelse til KLD med spørsmål om det forelå vedtak om midlertidig tillatelse til å forurense i påvente av behandlingen av omsøkte tillatelse. KLD svarte i en e-post av 17. juli 2026 at «det foreligger ikke et eget vedtak om midlertidig tillatelse i påvente av behandlingen av søknaden»:

Bilag 3: E-post av 17. juli 2026

I brev av 3. juli 2026 fra Naturvernforbundet, Natur og Ungdom, Norges Jeger- og Fiskerforbund og Norske Lakseelver til statsministeren, påpekes det i punkt 2.2. at «*pressemeldingen fremstår som en «de facto tillatelse» til fortsatt deponering, men uten at det fattes et enkeltvedtak som kan påklages eller bringes inn for domstolene. I realiteten erklærer statsråden at regjeringen ikke vil håndheve forurensningsloven i en mellomperiode. Dette er etter vårt syn en alvorlig forsømmelse.*»

Bilag 4: Brev av 3. juli 2026 til statsminister Jonas Gahr Støre

Klima- og miljødepartementet har besvart henvendelsen til statsministeren i et [kortfattet brev av 15. juli 2026](#).

Efta Surveillance Authority stilte i [brev av 19. juni 2026](#) følgende spørsmål til KLD:

1. *Following the Supreme Court judgment, is the operator continuing its activities, including the disposal of mining waste into Førdefjord?*
2. *Under Norwegian law, is the operator legally authorised to continue its activities, including the disposal of mining waste into Førdefjord?*
 - a. *If the answer is in the negative, what sanctions apply to such continued disposal?*

- b. *If the answer is in the affirmative, please clarify whether, in the Norwegian Government's view, permits that have been declared invalid by the Supreme Court still provide a legal authorisation for continued operation, provisionally or otherwise. If not, please explain the legal basis for the continued operation.*

I [brev til ESA](#) 3. juli 2026 svarer KLD at konsekvensene av at vedtak er kjent ugyldig av domstolene ikke er regulert i norsk forvaltningsrett, men at det rettslige utgangspunktet er at en part som har fått innvilget en tillatelse som senere erklæres ugyldig, kan støtte seg på denne tillatelsen inntil forvaltningen har vurdert saken på nytt. KLD vedgår samtidig at det er faglig uenighet om dette. KLD mener videre at utslippene som vil pågå frem til ny tillatelse foreligger ikke vil medføre brudd på vanndirektivet. Klima- og miljøministeren sier i denne forbindelse følgende i uttalelse på [KLDs hjemmesider](#) 3. juli 2026:

– En sentral grunn til at vi mener selskapet ikke må stanse nå, er at Miljødirektoratet har vurdert at deponering i minst ett år fra nå ikke vil innebære forringelse av Førdefjorden i henhold til vanndirektivets regler for dette. Det vil da heller ikke være behov for unntak fra direktivet, som er det Høyesteretts dom gjelder. Når det er sagt, skal vi naturligvis sende søknaden om midlertidig tillatelse på høring og vil vurdere alle innspill, sier Bjelland Eriksen.

Seniorforsker Terje van der Meeren i Havforskningsinstituttet påpeker til [Filter Nyheter 4. juli 2026](#) at [notatet fra Miljødirektoratet](#) som statsråden her lener seg på er «feilinformasjon» og basert på informasjon fra bedriften.

2. Betydningen av at pågående utslipp krever ny forurensningstillatelse

Pågående deponering av gruveavfall krever tillatelse etter forurensningsloven § 11. Tillatelse kan som utgangspunkt bare innvilges når forurensningen ikke medfører forringelse av vannforekomstens miljøtilstand. Forringelse skjer når minst ett kvalitetselement faller fra en tilstandsklasse til en lavere tilstandsklasse, jf. Weser-dommen, EU-domstolens avgjørelse i [sak C-461/13](#). Unntak fra forringelsesforbudet kan bare tillates når alle vilkårene i vanndirektivet art. 4(7) er oppfylt.

KLD mener deponering i tiden frem til en eventuell ny tillatelse foreligger ikke vil medføre noen forringelse av Førdefjorden i strid med vanndirektivets forbud, og at Høyesteretts dom derfor ikke får betydning for de utslippene som pågår akkurat nå.

Klager vil påpeke at pågående utslipp av 4 tonn gruveavfall hver dag er av et slikt omfang at det kreves gyldig tillatelse etter forurensningsloven, også for kortere perioder og når det ikke fører til forringelse av vannforekomsten. Tillatelsene fra 2016-2023 er kjent ugyldige i sin helhet, og det er ikke avgjørende for om pågående utslippene kan fortsette uten gyldig tillatelse at de ikke medfører forringelse på kort sikt.

KLDs påstand om at utslipp ikke vil medføre en forringelse av Førdefjorden innenfor ett år har også møtt faglig motbør. Som påpekt ovenfor uttaler seniorforsker van der Meeren i Havforskningsinstituttet til [Filter Nyheter 4. juli 2026](#) at denne forutsetningen for miljøministerens uttalte støtte til fortsatt dumping av gruveavfall er basert på feilinformasjon. Kritikken illustrerer problemet ved at det uten utredning og høring gis en uformalisert tilslutning til fortsatt drift og deponering av gruveavfall i påvente av ny tillatelse.

Det er en grunnleggende forutsetning for tillatelsessystemet at søker av forurensningstillatelse ikke kan forurense før søknaden er behandlet og innvilget. Forvaltningen skal i saksbehandlingen påse at saksforholdet er tilstrekkelig opplyst, berørte interesser er blitt hørt og at det fattes et vedtak som er begrunnet og kan angripes av parter med rettslig interesse ved klage eller søksmål.

Naturvernforbundet og Natur og Ungdom mener KLDs aksept av at gruveselskapet kan fortsette å forurense *før* det er innvilget ny tillatelse, er i strid med grunnleggende regler for offentlig

saksbehandling og ivaretagelsen av interessenters rettigheter. Miljøorganisasjoner og andre interessenter i saken er fratatt muligheter til å ivareta sine interesser.

Uten gyldige vedtak med begrunnelse og vilkår som regulerer den pågående aktiviteten og utslippene, oppstår det også et rettslig vakuum for den offentligrettslige reguleringen og kontrollen av virksomheten. Tilsynsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet og Statsforvalteren, har sine kontroll- og håndhevingshemler knyttet til vilkår fastsatt i gyldige tillatelser etter forurensningsloven § 18 og kapittel 7. Når tidligere tillatelser er kjent ugyldige – både forurensningstillatelsen og driftskonsesjonen - og det ikke foreligger nye vedtak, kan det reises spørsmål ved om tilsynsmyndighetene kan stille nye krav til virksomheten og føre tilsyn, utstede pålegg og iverksette sanksjoner ved overtredelser.

Det er også usikkert hvor lenge den nåværende situasjonen med drift og utslipp uten gyldig tillatelse vil vare. Behandlingen av ny tillatelse tar lengre tid enn forespeilet, og den uholdbare situasjonen kan trekke ut i tid.

3. Oppsummering – anmodning

Naturvernforbundet og Natur og Ungdom gjør gjeldende at KLDs aksept av at ERG kan videreføre driften og utslippene til Førdefjorden mens søknad om ny forurensningstillatelse er til behandling, er i strid med forurensningslovens tillatelsesplikt og med grunnleggende forvaltningsrettslige krav til forsvarlig saksbehandling, utredningsplikt og ivaretagelse av berørte interessers rett til å bli hørt og til å klage.

Naturvernforbundet og Natur og Ungdom anmoder Sivilombudet om å undersøke om KLDs aksept av fortsatt forurensende virksomhet uten at det foreligger gyldig tillatelse er i samsvar med forurensningslovens system og forvaltningsrettslige krav til forsvarlig saksbehandling.

Selv om det er risiko for at den rettslige situasjonen i denne saken endres før Sivilombudet får behandlet saken ved at det innvilges ny tillatelse, reiser saken flere spørsmål av generell forvaltningsrettslig karakter.

Som påpekt innledningsvis er det ikke søkt om ny driftskonsesjon i henhold til mineralloven § 6-4, jf. § 6-2, selv om også driftskonsesjonen ble kjent ugyldig ved Høyesteretts dom den 17. juni i år.

For Naturvernforbundet, Natur og Ungdom og andre miljøorganisasjoner har det betydning utover denne saken å få avklart i hvilken utstrekning forvaltningen på denne måten kan gi tilslutning til at søknadspliktig aktivitet får pågå mens søknaden er til behandling. Det er grunn til å anta at det i årene fremover vil bli prøvd flere miljørettslige forvaltningsvedtak for domstolene, og at flere vedtak vil bli kjent ugyldige. Det er sannsynlig at tilsvarende situasjoner kan oppstå også i senere saker, og behov for å klargjøre lovligheten av slik praksis med sikte på at feil ikke gjentas.

Vennlig hilsen

Dæhlin Sand Advokatfirma AS

Tine Larsen
Advokat